

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE

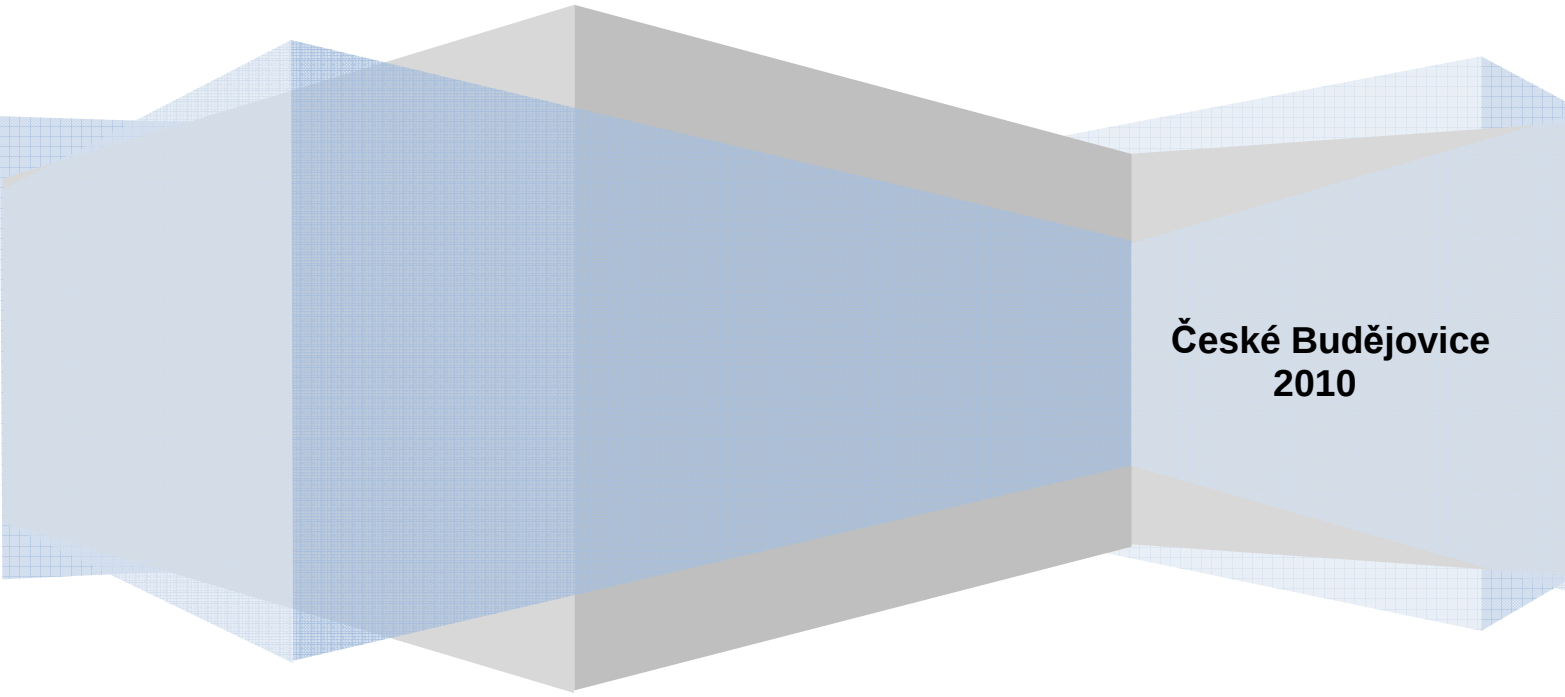
**Téma :Ověření adaptačního programu
pro předškoláky**

Bakalářská práce

Monika Kubovská

Vedoucí bakalářské práce

Prof. PaedDr. Iva Stuchlíková, CSc.

**České Budějovice
2010**

UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA ČESKÉ BUDĚJOVICE

FACULTY OF EDUCATION

DEPARTMENT OF PEDAGOGICS AND PSYCHOLOGY

Bachelor thesis

Monika Kubovská

Bachelor supervision

Prof. PaedDr. Iva Stuchlíková, CSc.

České Budějovice

2010

BIBLIOGRAPHICAL IDENTIFICATION

Thesis title: The social adaptation program for pre-schoolers

Place of work: Department of Pedagogics and Psychology, Faculty of education, university of South Bohemia

First and last name of the author: Monika Kubovská

Field of study: Teaching for nursery schools

Bachelor leader: prof. PaedDr. Iva Stuchlíková, CSc.

Year of defence: 2010

Annotation:

The aim of my work is to describe all aspects that influence, positively or negatively, the mind of a child in situations that are new, unknown, or stressful. Based on the analysis of these aspects, I'm aspiring to create a prototypic, but not fixed model of an adaption supporting program for solving or addressing potential social pathological behavior in the classroom, at the level of primary or secondary prevention.

Key words:

adaptation, prosocial perception, preschool age, self-confidence

BIBLIOGRAFICKÁ IDENTIFIKACE

Název bakalářské práce: Ověření adaptačního programu pro předškoláky

Pracoviště: Katedra pedagogiky a psychologie Pedagogické fakulty
Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Jméno a příjmení autora: Monika Kubovská

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: prof. PaedDr. Iva Stuchlíková, CSc.

Rok obhajoby: 2010

Anotace:

Cílem mé práce je popsání všech aspektů, které mají pozitivní či negativní vliv na psychiku dítěte v situacích, které jsou pro něho nové, neznámé a stresující. V závislosti na analýze těchto vlivů se snažím v práci vytvořit vzorový, nikoliv však nutně pevný, vzor adaptačního programu, který by dokázal řešit případné sociální patologické projevy ve třídě na úrovni primární či sekundární prevence.

Klíčová slova

adaptace, prosociální vnímání, předškolní věk, sebedůvěra

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Ověření adaptačního programu pro předškoláky“ vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v přiložené bibliografii. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

.....
Monika Kubovská

Poděkování:

Děkuji tímto vedoucí své bakalářské práce prof. PaedDr. Ivě Stuchlíkové, CSc. za její pomoc při zpracování daného tématu, za její rady, které pro mne byly velkým přínosem, za připomínky a odbornou spolupráci, která mi umožnila lépe se orientovat v tak rozsáhlé problematice, jakou má bakalářská práce obsahuje.

OBSAH:

Úvodem	8
1. Sociální klima	9
1.1 Obec Rožmitál na Šumavě	9
1.2 Klima školy	10
1.3 Klima třídy	11
2. Potřeba adaptace	14
2.1 Osobnost dítěte	14
2.2 Poruchy chování	15
2.3 Rizika	16
3. Formy adaptace	17
3.1 Funkce rodiny	17
3.2 Rodiče a mateřská škola	18
3.3 Učitel v roli manažera adaptačního procesu	19
3.4 Intervence odborníků	20
4. Adaptační proces	24
4.1 Sestavení adaptačního procesu	24
4.2 Realizace	26
4.3 Hodnocení	29
4.4 Hodnocení adaptačního procesu	33
5. Projekt adaptace	35
5.1 Příprava projektu	35
5.2 Žádost o grant	36
5.3 Vyúčtování a závěrečná zpráva	37
6. Závěr	39
 Použitá literatura	 41
 Rejstřík pojmů	 42

Úvodem

Dítě. Věrná kopie dospělých nebo originální soubor charakterových vlastností? Tak či onak dítě během svého vývoje musí zápolit s celou řadou složitých situací, s nimiž i dospělí mají potíže se správně vyrovnat. Při řešení nových a neznámých situací přichází na řadu strach a stres.

Strach a stres jsou blízcí příbuzní. Stres bývá akutní, náhlou záležitostí, strach je velmi častý nezvaný host. Všichni, včetně dětí, máme občas strach a každý z nás, malý nebo velký, se někdy dostane do stresové situace. Důležité je tyto nepříjemné životní situace úspěšně zvládnout a využít je tak jako stimulátor k osobnostnímu růstu. Strach nesmí zvítězit.

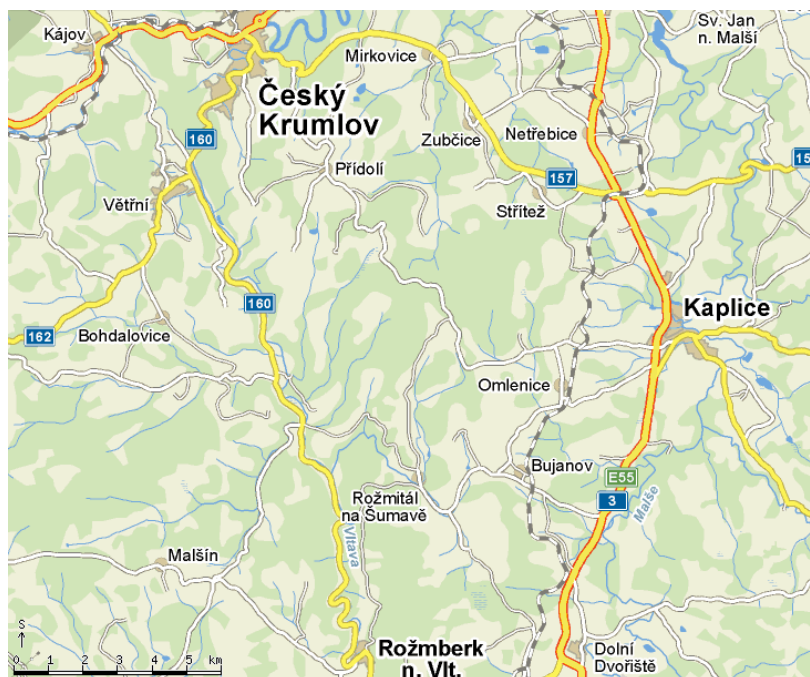
Aby člověk dokázal strach překonat, potřebuje důvěru ve své vlastní síly. Malé dítě však ve své vlastní síly věřit nebude, proto dospělý a dítě musí při překonávání strachu spolupracovat. Vytvořit v dítěti pocit, že dokážou v situacích plných strachu a stresu obstát je nezbytnou podmínkou k nastartování zdravého způsobu zvládání složitých životních situací.

1. Sociální klima

1.1 Obec Rožmitál na Šumavě

Rožmitál na Šumavě je jihočeská obec ležící nad vltavským údolím 10 km jižně od města Český Krumlov (Obr. 1). Obec je typickým příkladem malé příhraniční obce s velmi špatnou dopravní dostupností. V obci s více než 400 obyvateli není v současné době žádný fungující sportovní klub a jedinou pravidelnou mimoškolní aktivitou pro děti předškolního a školního věku je „Tvořivá dílna“ pro děti od 5 let. Zde se děti učí dětským pracím, poznávat přírodu a organizují sběr druhotných surovin. Za vydělané peníze pořádají společné výlety. Vedení obce, nejčastěji ve spolupráci s pedagogickými pracovníky základní školy a mateřské školy, nahrazuje nedostatek mimoškolních aktivit organizováním pravidelných společenských akcí pro děti v průběhu celého roku. Masopust, maškarní karneval, velikonoční řehtání dětí, Májový táborák a stavění májky, slet čarodějnic a čarodějů, Den matek, Den dětí, střelecká soutěž apod.

Obr. 1

1.2 Klima školy

Mateřská škola Rožmitál na Šumavě je školou která je spojena s mateřskou školou v Bujanově a oba subjekty mají společné ředitelství se základními školami v obou zmiňovaných obcích. Obě předškolní zařízení jsou „jednotřídky“ vesnického typu nedaleko od sebe, v krásné jihočeské krajině. Obě zařízení přijímají děti věku od tří do šesti let.

Každá mateřská škola má vlastní hernu, lehárnu, šatnu a umývárnu s oddělenými toaletami. Mateřská škola Rožmitál na Šumavě má možnost využití tělocvičny přímo v budově školy. Třídy jsou dostatečně velké, s dětským nábytkem, který je bezpečný a zároveň estetický. Každá třída je vybavena osobním počítačem, kde se děti učí ovládat počítačové periferie jako je myš nebo klávesnice a zábavnou formou se za pomoci interaktivního softwaru vzdělávají. Vybavení hračkami, pomůckami a spotřebními materiály je naprosto dostatečné. Hračky jsou umístěny tak, aby je děti dobře viděly a mohly si je samy brát. Obě mateřské školy mají i vlastní zahradu s pískovištěm a dalším náčiním pro rozvoj pohybových aktivit dětí. O zeleň a ovocné stromy se stará domovnice, společně s učitelkou a dětmi. Výzdoba školy a tříd se přizpůsobuje ročním obdobím a tématům z třídních plánů. Mezi pevně zakotvené tématické celky patří:

- Kdo všechno přišel do školy
- Sklízíme plody podzimu
- Když padá listí
- Těšíme se na Ježíška
- Paní Zima jede
- Objevujeme svět kolem nás
- Jak se rodí jaro
- Moje zvířátko – kde má domov
- Když všechno kvete
- Co už umím

Na výzdobě školy se podílejí i děti. Jídelny jsou společné pro předškolní i školní děti. Dětem je poskytována plnohodnotná strava a mají dostatek tekutin v průběhu celého dne. Během celého dne je pečlivě dodržována i osobní hygiena. Všichni zaměstnanci školy vytváří dětem takové prostředí, aby se zde cítily spokojeně, jistě a bezpečně. Všechny děti mají stejná práva, stejné možnosti a stejné povinnosti. Osobní svoboda a volnost dětí je respektována do určitých mezí, vyplývajících jak ze školního řádu tak i ze společenských norem. Vedení školy i učitelky spolupracují s rodiči s cílem rozvíjet aktivity a organizovat činnosti ve prospěch dětí a prohloubení vzájemného výchovného působení rodiny a školy. Rodič je informován o prospívání svého dítěte, o jeho individuálních pokrocích v rozvoji učení. S třídními učitelkami se domlouvá na společném postupu při výchově a vzdělávání jejich dítěte. Filozofií škol je rozvíjet samostatné a zdravě sebevědomé děti, cestou řízené i spontánní výchovy, položit základy celoživotního vzdělávání všem dětem, podle jejich možností, zájmů a potřeb. Veškeré snažení všech zaměstnanců obou škol směřuje k tomu, aby zde bylo dítě maximálně šťastné a spokojené, odcházelo domů s hezkými zážitky a druhý den se s úsměvem těšilo na nové.

1.3 Klima třídy

Děti mateřské školy v Rožmitále na Šumavě žijí svůj školský život s pravidelným harmonogramem, který odpovídá jejich biologickému i mentálnímu věku.

Časový harmonogram se řídí zhruba podle následujícího itineráře:

7.30	-	8.30		příchod dětí, hry , cvičení
8.30	-	9.00		hygiena, svačina
9.00	-	9.30		řízené i spontánní učení ve skupinách a individuální
9.30	-	11.30		pobyt venku
11.30	-	12.00		hygiena, oběd
12.00	-	14.00		odpočinek
14.00	-	14.30		hygiena, svačina
14.30	-	15.00		zájmové činnosti

Třída mateřské školy v Rožmitále na Šumavě je tvořena dětmi s velkým věkovým rozpětím. Tato věková různorodost má, jako vše, svoje klady i zápory (Tab. 1).

Tab. 1

KLADY		ZÁPORY	
	anotace		anotace
Lepší adaptace dětí	Starší děti pomáhají těm mladším, pomohou jim lépe se orientovat v novém prostředí. Mladší děti se mají na koho obrátit s případnými prosbami o pomoc a starší tak, ve většině případů zaslouženě, získávají pocit užitečnosti.	Ambivalence	Přetížení nebo nevytížení dětí, mladší děti mají tendenci příliš spoléhat na své starší spolužáky, starší mohou sklouznout k direktivnosti, mladší děti mohou být z této nerovnováhy neurotické. Ambivalentní přístup k věkově odlišným skupinám dětí se projevuje ve všech oblastech výchovného procesu. Starší děti jsou fyzicky zdatnější při pohybových aktivitách a intelektově výkonnější při vzdělávání a poznatkových hrách.
Rozmanitější sociální zkušenosti	Dítě prožívá život ve skupině, má možnost nápodoby různých sociálních rolí. Vzniká tak struktura „velké rodiny“, do jisté míry nahrazující absenci sourozeneckých vztahů.		
Předávání poznatků a zkušeností Rozvoj jazyka a komunikace	Děti lépe přijímají nové poznatky a zkušenosti od svých takřka vrstevníků. Ti, kteří své poznatky předávají, si tak ověřují jejich správnost, případně je dále rozvíjejí.		
Základy postojů a schopností	Při různorodých činnostech děti získávají, případně rozvíjejí, schopnost spolupráce. Nelze opominout ani solidaritu, souhru, soucítění či vzájemnost. Při práci se smíšenou skupinou musí být učitelka velmi flexibilní a kreativní. Cesta k jejímu úspěchu vede přes dobře připravené prostředí a pomůcky. Ty musí vyhovovat dětem všech věkových kategorií.		

Z výše uvedené tabulky je patrné, že pozitiva převažují nad negativy. Věkově smíšená skupina dětí bezesporu prospívá sociálnímu rozvoji každého dítěte. Vyžaduje to ovšem velmi náročnou práci učitelek, dobře připravenou a tématicky vhodnou i eliminaci zmíněných rizik.

2. Potřeba adaptace

2.1 Osobnost dítěte

Dítě, které je postaveno před situací nástupu do školského zařízení, před situací, kdy většinou poprvé v životě musí opustit své rodiče a vyměnit je za střídající se paní učitelky, kdy mění známé prostředí domova za prostředí neznámé s jinou sociální strukturou a organizací dne, je vystaveno velké psychické zátěži.

Zda působením této psychické zátěže nastane stresová situace či nikoli, může být ovlivněno konstelací tří různorodých činitelů:

- **podněty, které na jedince působí**

fyzikální: počasí, vybavení místnosti, barvy, hluk, horko

biologické: hlad, bolest, únava, nemoc

psychologické: strach, úzkost, žárlivost, frustrace

sociální: konflikt, konfrontace s rodiči

- **okolnosti a kontext dané situace**

kontext: okolnosti situace, které se podílejí na tom, zda bude situace jedincem vnímána jako zátěžová či nikoli (např.: výskyt více stresorů najednou, roční období, množství a kvalita spánku, místo, kde se člověk nachází...)

- **stav jedince, který se v dané situaci nachází**

celkový stav lidského organismu: nálada, očekávání, vlastnosti, schopnosti, charakter, zkušenosti, hodnoty, motivace, fyzický stav a kondice, myšlenky, pocity

2.2 Poruchy chování

Nezvládnutí stresové situace vzniklé nástupem do mateřské školy, a to z jakýchkoli důvodů může vyvolat v mladém, a do té doby zdravém organismu, neočekávané reakce. Reakce probíhající uvnitř organismu při různých zátěžových situacích jsou u všech dětí velmi podobné. Dr. Hans Selye tuto skutečnost zaznamenal jako první a pojmenoval probíhající reakce jako obecný adaptační syndrom, tzv. GAS (general adaptational syndrom). Podle tohoto syndromu přizpůsobení jsou obvykle rozpoznávány následující fáze průběhu:

- **Poplachová reakce**

Cílem této reakce je co nejpohotověji přivést organismus do stavu obrany, útoku i úniku, aby během několika chvil dokázal použít veškeré mechanismy, které mu umožňují přežít při hrozícím nebezpečí. V tomto ohrožení se mění životní funkce jedince, a to zvýšená koncentrace stresových hormonů a dalších látek, které souvisejí s obrannou reakcí organismu. V této fázi se zrychluje dech, zvyšuje tep, síla i svalové napětí, zužují se cévy, rozšiřují se zornice a dochází k tlumení bolesti. Tato reakce je z energetického hlediska pro tělo nepříznivá.

- **Fáze adaptace**

Příznaky z předchozího stádia mizí, organismus je schopen lépe využívat uvolňovanou energii (zvýšená výměna cukru a další aktivující procesy). Dítě se postupně dokáže stresovým podmínkám přizpůsobit a vybudovat si nejrůznější obranné mechanismy.

- **Fáze vyčerpání**

Další etapou průběhu adaptace může být fáze, ke které dojde, když selžou veškeré modely přizpůsobení, které si dítě v sobě vypracuje a stresová situace není úspěšně vyřešena. Adaptační schopnost organismu je vyčerpána, což vede ke zhroucení obranných schopností organismu.

2.3 Rizika

Škodlivé účinky stresu jsou mnohočetné a mohou se projevit na všech úrovních fyziologie, ale i v chování. Stres má tendenci pokroutit a deformovat lidskou fyziologii i psychiku. Důsledkem nezvládnutí stresové situace jsou psychosomatická onemocnění či psychické poruchy.

3. Sociální prostředí dítěte a adaptace

3.1 Funkce rodiny

Pro dítě jsou velmi důležité vztahy mezi členy rodiny. Pokud jsou tyto vztahy pozitivní, dítě se může cítit bezpečně, je pro něj snazší brát v úvahu potřeby jiných lidí a chovat se k nim ohleduplně. Vědomí, že rodiče jsou vždy nablízku a lze se na ně spolehnout, je adekvátním prostředkem k udržení jistoty, kterou předškolní dítě potřebuje považovat za neměnnou. Zdravá demokratická výchova nenarušuje jeho sebedůvěru, rodiče jsou důslední a mají přiměřené požadavky. Rodiče by pak měli své dítě přijímat i v okamžicích jeho selhání, dávat mu najevo, že i když selže, dá se vše napravit a pomáhat mu najít tu správnou cestu. Dítě v tomto duchu vychovávané zůstává milované a dobré. Rodiče jsou pro děti významnou emoční autoritou. Přesvědčení o rodičovské onnipotenci slouží jako potvrzení jistoty jejich bezpečí. Rodiče představují vzor, jemuž se chtějí ve všech směrech podobat a s nímž se identifikují. Identifikace s autoritou posiluje sebejistotu a zlepšuje sebehodnocení. Dítě si tímto způsobem kompetence dospělého symbolicky přivlastňuje. Stejný mechanismus se uplatňuje i v pozdějších vývojových fázích.

Každý nový žák, který přichází do školního kolektivu by měl v prostředí rodiny projít určitou přípravou tak, aby si s časovým předstihem dostatečně osvojil sociální a hygienické dovednosti a vyhnul se tak nepříjemnému pocitu nejistoty. Do nové situace vstupuje žáček se souborem více i méně konkrétních očekávání. Falešné představy či jejich nedostatečné naplnění může dítě uvést do rozpaků. Nemají pak jasnou představu, co mají a co chtějí dělat, nebo chtějí vědět co dělat, ale netroufnou se zeptat.

Právě tady vstupuje do denního života rodiny její další funkce - pomoci budoucímu školákovi vypořádat se se změnou, která jej čeká.

3.2 Rodiče a mateřská škola

Chování dětí předškolního věku je odrazem výchovy v rodině. Účast Mateřské školy je přínosná, ale těžiště spočívá jen a jen v rodině. Matka i otec jsou pro dítě v tomto věku oporou, rádci a ochranáři. Ideální situací je využití takto silné pozice rodičů ve vztahu k dítěti. Ve spolupráci s mateřskou školou by měli rodiče před nástupem do školky nenásilně dítěti vštípit určité návyky a dovednosti tak, aby dítě hned zpočátku školní docházky získalo pocit jistoty a vyhnulo se nepříjemnému pocitu méněcennosti.

HYGIENICKÉ NÁVYKY A JINÉ DOVEDNOSTI:

- používání WC, umytí a utření rukou
- používání kapesníku
- stravování (umělo se samo najíst)
- správné držení hrnečku, lžičky
- obutí a zouvání bot
- uklízení věcí a hraček na své místo

ŘEČ A CELKOVÉ DOROZUMÍVÁNÍ:

- pojmenování věcí, osob, zvířat a činností ve svém okolí
- vyjádření svých potřeb a přání
- přednášení říkadel s pomocí druhé osoby

POHYBOVÁ ZDATNOST:

- zvládání plynulé chůze
- přelézání a prolézání překážky
- překračování nízké překážky

DALŠÍ ZNALOSTI A ZRUČNOST:

- kreslení podle vlastní představivosti
- slovní interpretace vlastních obrázků
- rozpoznávání základních barev

Jak mocně působí rodičovská výchova na dítě, vyjadřuje spisovatel K.V. Rais ve svých zápiscích.

Citace : „Rodiče naši, vedouce nás k dobrému, nenadělali mnoho řeči, nekázali zbytečně, nenadávali, ale více dobrým slovem, vlastním vzorem, vytrvalostí a důsledností působili, umívali to činiti i nepřímo, nenápadně, při vhodné příležitosti. Trest býval už poslední pomocí a cítili jsme při něm i jejich smutek a bolest ...“ (K. V. Rais, 1909)

Rodina zastává všechny funkce pro výchovu a vzdělávání svých dětí. Mateřská škola pouze rodiče zastupuje a vede děti k dalšímu poznávání světa okolo sebe, rozšiřuje obzory jak po stránce estetické, mravní, emoční, pohybové, hudební i společenské.

3.3 Učitel v roli manažera adaptačního procesu

Abychom se vyhnuli emocionálnímu zlomu u dětí, musíme mít na paměti, že jejich city se budou rozvíjet a upevňovat jen v tom případě, když nebudou prožívány dítětem pasivně, ale stanou se motivem jeho jednání. Proto je důležité, aby pedagog při plánování programu jak týdenního i denního, vycházel z potřeb, přání a zájmu dětí. Měl by dbát na vyváženost spontánních a řízených činností. Vytvářet podmínky pro individuální, skupinové i frontální činnosti. Propojování výchovně vzdělávacích oblastí v každém dni v Mateřské škole by mělo být co nejlepší a tím i vzdělávání bude účinnější.

Role učitele jako manažera adaptačního procesu každého dítěte je každodenní, nikdy nekončící práce. Učitel by měl jako zkušený spoluhráč hýřit nápady, zásobovat aktivity dětí materiálem a hračkami. Měl by děti sledovat, zapojovat je do hry, korigovat jejich chování, předcházet konfliktům. V případě vzniku konfliktní situace pomoci ji zdravě řešit.

3.4 Intervence odborníků

V případě, že chceme dosáhnout kvalitní prevence a nebo v případě, kdy již máme v kolektivu dětí problematickou situaci, kterou nejsme schopni z pozice učitele sami řešit, je vždy vhodné se obrátit na odborníky.

V České republice funguje podpůrný pedagogicko-psychologický poradenský systém, který zabezpečuje služby spojené s optimalizací vzdělávání a výchovy. Poskytuje služby dětem a mládeži od 3 let až po ukončení školního vzdělávání, jejich rodičům a školským pedagogickým pracovníkům.

Raná péče

Raná péče je sociální služba zaměřená na pomoc rodinám s dětmi raného věku se zdravotním postižením nebo s ohroženým vývojem. Obsahem služeb je podpora rodiny a podpora vývoje dítěte. Má velký význam v prvních třech letech života dítěte. Cílem rané péče je předcházet postižení, odstranit nebo zmírnit jeho důsledky a poskytnout rodině, dítěti i společnosti předpoklady sociální integrace. Služby rané péče mají být poskytovány od zjištění rizika nebo postižení do přijetí dítěte vzdělávací institucí tak, aby zvyšovaly vývojovou úroveň dítěte v oblastech, které jsou ohroženy nepříznivými faktory biologickými, sociálními a psychologickými.

Střediska rané péče nabízejí pomoc při rozvíjení schopností dítěte, při výběru a úpravách vhodných hraček a pomůcek a při vytváření stimulačního prostředí, které podporuje celkový vývoj dítěte. Poskytují psychologické, pedagogické a sociální poradenství, pomáhají s přípravou dítěte pro vstup do předškolního vzdělávacího zařízení. Služby rané péče jsou poskytovány zdarma. Pro ranou péči je typická terénní forma práce (návštěvy poradenského pracovníka v domácím prostředí, rehabilitační pobyty a ambulantní péče).

- poskytuje služby dětem se zdravotním a kombinovaným postižením a jejich rodinám, spolupracuje s odbornými pracovišti
- spolupracuje při přípravě právních norem a předpisů upravujících ranou péči a její poskytování
- dbá o odbornost svých členů a jimi poskytovaných služeb

- uchází se o členství a činnost v mezinárodních organizacích pro ranou péči
- spolupracuje s rodiči dětí s postižením
- provádí a zajišťuje rekvalifikační a rehabilitační činnosti
- zajišťuje vzdělávací a osvětovou činnost
- vydává odborné neperiodické publikace, periodický tisk a informační tiskoviny
- poskytuje a zajišťuje odborné konzultační a informační služby
- je předpokladem úspěšné sociální integrace

Pedagogicko - psychologické poradny – PPP

Pedagogicko – psychologické poradny zajišťují psychologické a speciálně pedagogické služby pro děti, mládež, rodiče a pedagogické pracovníky všech typů škol a školských zařízení. Hlavní součástí činnosti PPP je přímá práce s dětmi a žáky předškolních zařízení a školských zařízení ve věku od 3 let do ukončení středního, resp. vyššího odborného vzdělání a s jejich rodiči. Odborné týmy pracovníků PPP tvoří psychologové, speciální pedagogové a sociální pracovníci. Činnost PPP se uskutečňuje zejména ambulantně, návštěvami pracovníků ve školách, školských a jiných zařízeních.

- provádějí komplexní psychologickou, speciálně pedagogickou a sociální diagnostiku, zaměřenou na šetření školní zralosti, na zjištění příčin poruch učení a chování a dalších problémů ve vývoji osobnosti, výchově a vzdělávání dětí a mládeže. Dále provádějí diagnostiku individuálních předpokladů pro uplatňování a rozvíjení schopností a nadání dětí a mládeže a komplexní pedagogicko-psychologickou diagnostiku v souvislosti s profesní orientací žáků
- provádějí psychologické a speciálně pedagogické poradenské činnosti zaměřené na rozvoj osobnosti, sebepoznávání, a rozvoj prosociálních forem chování dětí a mládeže, na prevenci školní neúspěšnosti a negativních jevů v sociálním vývoji dětí a mládeže, na nápravu poruch učení a chování a dalších problémů ve vývoji, výchově a vzdělávání dětí a mládeže a na vyjasňování osobních perspektiv dětí a mládeže

- zpracovávají posudky aj. odborné podklady pro rozhodnutí orgánů státní správy ve školství o zařazování a přeřazování dětí a mládeže do škol a školských zařízení a o dalších vzdělávacích opatřeních v případech, stanovených školskými předpisy
- poskytují konzultace, odborné informace pedagogickým pracovníkům škol a školských zařízení při výchově a vzdělávání dětí a mládeže, jejichž psychický vývoj, sociální vývoj, výchova, vzdělávání a profesní orientace vyžadují zvláštní pozornost. Může dále uskutečňovat vzdělávací činnost pro pedagogické pracovníky v otázkách pedagogiky, psychologie a poradenství
- spolupracují s resortními i ostatními institucemi a organizacemi a s orgány státní správy na území své působnosti při prevenci sociálně patologických jevů a drogových závislostí
- poskytují pomoc při výchově dětí předškolního věku, při potížích s učením, při zvládání výchovných obtíží doma i ve škole i v případě zdravotních problémů dětí a dospívajících

Speciálně pedagogická centra – SPC

Speciálně pedagogická centra se zaměřují na poradenskou činnost pro děti a mládež s určitým druhem postižení. Speciální pedagog, psycholog a sociální pracovník tvoří základní odborný tým speciálně pedagogického centra (SPC). Klienti jsou zpravidla ve věku od 3 do 19 let.

- včasné vyhledávání klientů se zdravotním postižením
- speciálně pedagogickou, psychologickou a sociální diagnostiku klientů se zdravotním postižením
- poradenské, konzultační, terapeutické a metodické činnosti pro klienty, jejich rodiče nebo osoby odpovědné za výchovu
- účastnit se při přípravě a zpracovávání individuálních výchovně-vzdělávacích a stimulačních programů pro děti a žáky integrované do běžných škol
- zpracovávání odborných podkladů a posudků pro potřeby správních rozhodnutí o zařazení do systému vzdělávání a pro potřeby dalších správních řízení

- poradenství k volbě vzdělávací cesty (kariérové poradenství) pro klienty se zdravotním postižením
- odborné činnosti v rámci prevence sociálně patologických jevů ohrožujících klienty se zdravotním postižením
- informační činnosti a propagaci služeb SPC v širší veřejnosti
- poradenský a metodický servis rodičům, pedagogickým pracovníkům, kteří přicházejí do kontaktu s postiženými
- diagnostické pobyty rodičů s dětmi v příslušné speciální škole

Státní systém poradenské péče pracuje s dětskými klienty jako s jednotlivci popřípadě se věnuje skupinové terapii v rámci rodiny. S třídním kolektivem jako celkem žádný z výše uvedených subjektů nepracuje a dlouhou řadu let se na trhu služeb ani žádný takový neobjevil. Mezeru v nabídce vyplnily počátkem 21. století občanská sdružení zabývající se zážitkovou pedagogikou.

Na situaci zareagovaly i vysoké školy, které v současné době nabízejí bakalářské studijní obory jako jsou pedagogika volného času, sociální a charitativní práce, sociální rehabilitace, apod.

4. Adaptační proces

4.1 Sestavení adaptačního programu

V září roku 2009 nastoupilo do mateřské školy v Rožmitále na Šumavě šest nových dětí ve věku od tří do čtyř let. Věková skladba třídy, která nově čítala dvacet dětí se tak nepatrně změnila. Děti byly uvedeny do kolektivu stejným způsobem jako jakýkoli jiný školní rok předtím. Běžná praxe zahrnuje při adaptaci dítěte úzkou spolupráci s rodiči, kdy rodiče se každý den účastní v různých denních hodinách režimu dne. Postupně se doba pobytu rodiče zkracuje až na absolutní možné minimum a dítě jeho přítomnost časem již vůbec nevnímá. Absence rodiče je pak naprosto pro dítě přirozená. Přes veškeré dobré zkušenosti s tímto stylem adaptace se stává, že některé děti potřebují k osamostatnění nezvykle více času. I proto jsem se od letošního školního roku pokusila zařadit na přelom měsíce října a listopadu vlastní adaptační den, který by měl proces adaptace ulehčit i méně přizpůsobivým dětem. V malém kolektivu vesnické třídy je pak přínos adaptace znatelný pro všechny věkové skupiny.

Adaptační program jsem však nezařadila přímo na začátek školního roku. Vycházela jsem z konzultací s odborníky, že účinnou adaptaci je možno provést až po určité době, kdy dítě pozná nové sociální prostředí školy, osvojí si režim školního dne a přijme autoritu učitele a může tak vykazovat určité známky spokojenosti či nespokojenosti.

Po ujasnění si a zformulování si toho, co od procesu adaptace očekávám jsem narazila na první těžký oříšek. Tím bylo sestavení účinného a životaschopného programu. Proto jsem si jako spolupracovníka a poradce pozvala člověka, který se touto tematikou zabývá již několik let. Společně se nám podařilo zformulovat hrubé rysy budoucího procesu adaptace. Celá akce dostala tematický rámec s názvem „Na společné palubě“. Běžně hrané hry jsme pak upravili tak, aby odpovídaly zvolenému tématu. Některé z her byly vymyšleny i zcela nově, přímo pro účely našeho adaptačního dne. Důležitou součástí příprav byla

rovněž příprava různých metod zpětné vazby tak, abych po skončení adaptačního programu byla schopná co nejobektivněji zhodnotit jeho dopad na děti. Schéma výstupů z fáze příprav je stručně shrnuto v následující tabulce (Tab. 2).

Tab. 2

NÁZEV	NA SPOLEČNÉ PALUBĚ
CHARAKTERISTIKA	Děti jsou imaginárně vtaženy na palubu zaoceánské lodě, které má před sebou cestu kolem světa. Po cestě se setkávají s novými národy a při svých zastaveních musí řešit celou řadu problémových situací. Problémy jsou řešeny formou her, které jsou voleny vhodně k mentálnímu věku dětí, jejich fyzické zdatnosti a s maximálním důrazem na dosažení cílů programu. Program je zaměřený na upevňování mezilidských vztahů, zvládnutí neznámé stresové situace, podpory zdravého sebevědomí i efektivnější komunikace. Dále racionálně řešit vniklé konflikty a snažit se o odstranění sociálně patologických jevů.
CÍLE ADAPTACE	• vnímat, co si druhý přeje, co potřebuje, vycházet mu vstříc • porozumět běžným projevům vyjádření emocí a nálad • dokázat rozvíjet spolupráci • vyjadřovat smysluplně a samostatně myšlenky • vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností
ORGANIZACE ČASOVÁ	Středa 21. října 2009 , 7.30 – 16.30
ORGANIZACE PROSTOROVÁ	MŠ Rožmitál na Šumavě Učebna, tělocvična, zahrada
CÍLOVÁ SKUPINA	Žáci MŠ (3 – 6 let)
FORMY HODNOCENÍ	• Pozorování dětí při hře s cílem poznat, která hra je pro ně nezajímavá nebo velmi náročná • Pozorování dětí při hře s cílem rozpoznat jejich role v kolektivu • Review – společné ohlédnutí za prožitým dnem na konci procesu a také po delším odstupu • Dotazník pro rodiče, s cílem zjistit možné změny v chování dítěte

Další náročné rozhodnutí se týkalo délky programu. Rozhodovala jsem se mezi jednodenní a vícedenní formou. Rozhodla jsem se pro jednodenní variantu z důvodů nízkého věku dětí, menší finanční náročnosti akce a v neposlední řadě i v mojí osobní nezkušenosti s vedením takovéto akce.

V neposlední řadě bylo třeba jednotlivé praktické části procesu znovu virtuálně projít a vytvořit soupis položek nezbytně nutných pro dostatečné materiální zabezpečení celé akce a pro přesné načasování celého průběhu tak, aby jej bylo možno skloubit s pravidelným denním řádem v mateřské škole.

4.2 Realizace

Celá akce se uskutečnila v předem naplánovaném termínu. Rodiče dětí byli o průběhu a smyslu celého procesu informováni již několik dní předem při pravidelných rodičovských schůzkách. Rodiče výjimečně přivedli děti společně v domluvenou hodinu, tj. v půl osmé ráno. Děti se převlekly v šatnách a počkaly s rodiči v učebně. Učitelky převlečené za námořníky zavolaly ze zvýšeného patra učebny na děti a hodily jim po schodech lano s tím, že je zvou k sobě na palubu lodi. Děti se rozloučily s rodiči a postupně s přidržením lana vyšly po schodech k učitelkám, kde se představily kapitánovi lodě. Poté jim byla přidělena kajuta (místo v učebně). O tomto způsobu začátku dne nikdo z rodičů ani dětí předem nevěděl. Jedná se o tzv. odřezávačku, kdy je dítě imaginárně vtaženo do děje a do nového prostředí. I proto je velmi důležité, aby celý další postup měl jediné téma, které bude děti provázet celý den. V okamžiku, kdy byly všechny děti na palubě (v učebně), seznámil kapitán všechny s tím, co je čeká. Zpětně pak děti vyjadřovaly svá očekávání i obavy. Děti si před cestou vymyslely svá námořnická jména a posilnily se svačinou. Celá plavba začala v Evropě a pokračovala napříč celým světem (Tab. 3).

Tab. 3

EVROPA		
MOTIVACE	HRA A JEJÍ CÍL	OBSAH HRY
ODPLOUVÁME	PLAVBA KOLEM SVĚTA - rozloučení s rodiči - nalodění – výstup na palubu - seznámení s programem - rozhovory a očekávání dětí	- schody do zvýšeného patra - posezení na palubě lodi - nová jména dětí vymyslet - svačina
AUSTRÁLIE		
MOTIVACE	HRA A JEJÍ CÍL	OBSAH HRY
ZVLÁDNUTÍ ZVYKŮ DOMORODÝCH KMENŮ	MAUROVÉ Voice terapie –osobní	- uvolnění - pohybová aktivita s přidáním hlasu
AFRIKA		
ZEMĚ SUCHA	MOTIVACE	OBSAH HRY
	HRA A JEJÍ CÍL	OBSAH HRY
	NAJÍT CESTU K OÁZE Arteterapie	barevné stopy bosýma nohama
	VZÝVÁNÍ DEŠŤE Muzikoterapie	- hudba a tanec - skupinová spolupráce
AMERIKA		
MOTIVACE	HRA A JEJÍ CÍL	OBSAH HRY
INDIÁNI	LOV BIZONŮ Honěná s vysvobozováním	- skupinová spolupráce - oběd + odpočinek –noc
ASIE		
MOTIVACE	HRA A JEJÍ CÍL	OBSAH HRY
PANDA A JEHO KAMARÁDI	JSI MAZLIVÝ MEDVÍDEK Pantomima – uhodnout jakou má náladu	- znázornění pocitu - zda se už někdy cítilo stejně jako medvídek

ARKTIDA		
MOTIVACE	HRA A JEJÍ CÍL	OBSAH HRY
ESKYMÁCI	JE NÁM ZIMA Hra ve třech – dotyky zády	• dotyková hra
	KDO SE HÝBE, NEZMRZNE Hra na lechtanou	• respektování hranic druhého
EVROPA		
MOTIVACE	HRA A JEJÍ CÍL	OBSAH HRY
NÁVRAT DOMŮ	LOUČENÍ S KAPITÁNEM Certifikát se slovním hodnocením a medailí	• uvolnění • dosáhnutí cíle

Jednotlivé hry byly vybírány tak, aby byly řazeny od her seznamovací, přes hry pohybové a uvolňovací ke hrám dotykovým a důvěrovým. Určitá část času byla věnována aktivní i pasivní relaxaci (arteterapie, spánek).

Samotné zakončení pobytu proběhlo na konci pracovní doby, kdy při společné závěrečné plavbě byly vyzvednuty zásluhy dětí při plnění úkolů a děti se samy vyjadřovaly, v jakém světě se cítily nejlépe a kde naopak pociťovaly pocit nejistoty. Když posádka dorazila k virtuálním břehům Evropy, byly děti vyznamenány certifikátem a medailí, které stvrzovaly jejich kvality a následně sestoupily po stejném laně na pevninu do péče rodičů.

4.3 Hodnocení

Prvotním elementárním hodnocením byla samotná „review“ realizovaná jednak na konci adaptačního dne a také s delším časovým odstupem v měsíci listopadu. Zatímco bezprostřední review bylo orientováno na slovní sdělení okamžitých pocitů, listopadové ohlédnutí bylo provedeno formou kresby s názvem „na co si vzpomínám“. Ohlasy dětí v obou sezeních byly vesměs pozitivní, což je možné přikládat i nízkému věku, kdy děti nemají zcela kvalitativně rozvinuté kritické myšlení.

Mé vlastní postřehy přímo z průběhu adaptačního dne byly vesměs pozitivní. Problémy se vyskytly jen u hry Vyzývání deště, kdy se i starší děti nesnadno zapojovaly do hry a velký problém představovala domluva a koordinace mezi staršími a mladšími dětmi. Přesto i tuto hru jsem vnímala jako přínos, jelikož děti byly nuceny řešit situaci, která by se dala označit jako konfliktní a pro úspěšné splnění úkolu musely vynaložit nezvykle velké úsilí a vyhledat pomoc dospělého.

Posledním zdrojem zpětných informací byl dotazník určený rodičům dětí (Obr. 2). V něm jsem se snažila postavit otázky tak, abych získala informace o spokojenosti s organizací a obsahem adaptačního dne jak u rodičů samotných, tak u dětí. Zajímalo mne rovněž srovnání s dosavadním způsobem adaptačního procesu.

DOTAZNÍK PRO RODIČE

Vážení rodiče,

v rámci zlepšování adaptace a zapojení dětí v MŠ bych ráda znala vaše názory v oblasti proběhnutého programu „NA SPOLEČNÉ PALUBĚ“. Program byl zaměřený na upevňování mezilidských vztahů, zvládnutí neznámé stresové situace, podpory zdravého sebevědomí i efektivnější komunikace. Racionálně řešit vzniklé konflikty a snažit se o odstranění sociálně patologických jevů.

Vámi vybrané odpovědi ohodnoťte známkou podle číselné řady 1-5.

Předem děkuji za spolupráci a čas, který vyplnění dotazníku věnujete.

1. Byli jste spokojeni s probíhající adaptací při vstupu do MŠ
1 2 3 4 5
2. Pomohl adaptační proces vašemu dítěti při vstupu do MŠ
1 2 3 4 5
3. V jakém rozsahu má vaše dítě projevy agresivity
1 2 3 4 5
4. Myslíte si, že vaše dítě je bojácné
1 2 3 4 5
5. Myslíte si, že vaše dítě zvládá stresovou situaci
1 2 3 4 5
6. Dokáže řešit konflikty mezi dětmi
1 2 3 4 5
7. Je sebevědomé
1 2 3 4 5
8. Byli jste dostatečně informováni o programu – NA SPOLEČNÉ PALUBĚ
1 2 3 4 5
9. Těšilo se vaše dítě na realizaci tohoto programu
1 2 3 4 5

10. Vyhovovalo vám, když tento program byl uskutečněn ve všední den

1 2 3 4 5

11. Chtěli jste se podílet na tomto programu

1 2 3 4 5

12. Myslíte si, že po zrealizování programu je vaše dítě připravené zvládnout stres

1 2 3 4 5

13. Pozorovaly jste změny v jeho chování

1 2 3 4 5

14. Vyprávělo vám vaše dítě zážitky z tohoto programu

1 2 3 4 5

15. Nakreslilo situaci, která jej upoutala

1 2 3 4 5

16. Hrál si doma na nějakou situaci z tohoto programu

1 2 3 4 5

17. Popisovalo vám situaci, která jej upoutala

1 2 3 4 5

18. Dokázalo se pochválit, že zvládlo těžký úkol

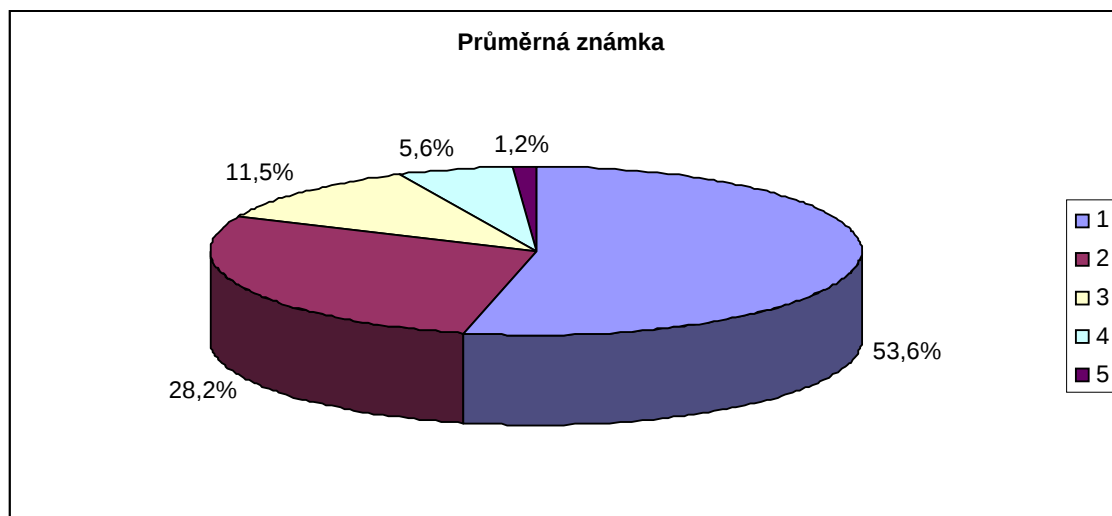
1 2 3 4 5

19. Myslíte si, že tento program byl přínosem pro vaše dítě

1 2 3 4 5

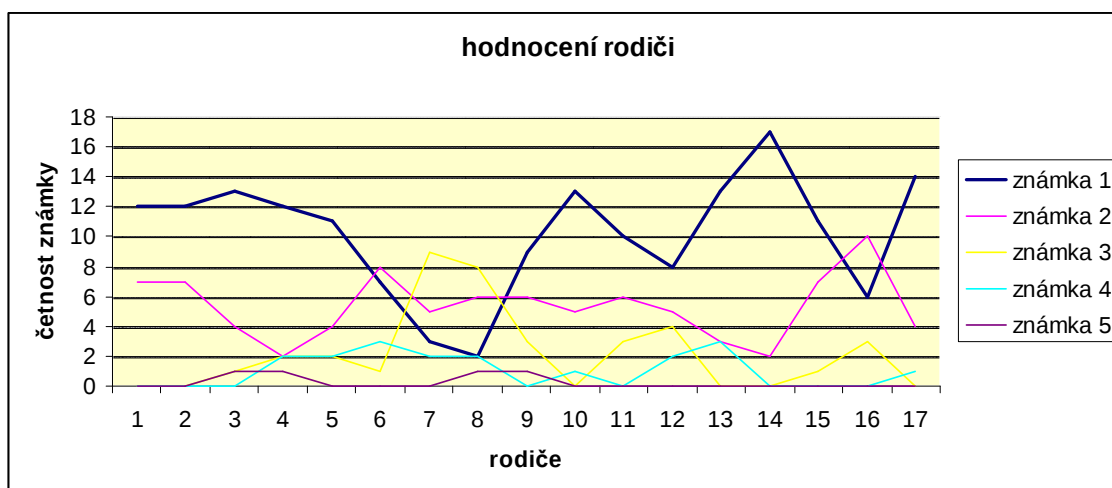
Odpovědi otázek jsem zvolila jako škálu známkování ve škole, která je všem rodičům blízká a zároveň je vhodná pro statické zpracování většího objemu dat. Výstupy ze zpracování jsou znázorněny následujícími grafy.

Graf 1

Pozn. : V grafu jsou znázorněny průměrné známky ze všech odpovědí.

Graf 2

Pozn. : Tento graf znázorňuje četnost známek udělených rodiči.

4.4 Hodnocení adaptačního procesu

Těžko objektivně posoudit, do jaké míry byl adaptační program přínosný či nikoli. Chování dítěte vidíme vždy v dané situaci a nemůžeme ji porovnávat se situací, ve které by mohlo být. Jinými slovy je těžké říci, jak by se dítě chovalo pokud by adaptačním programem neprošlo. Přesto i během jednodenního programu bylo patrné, že děti, které z počátku nechtěly v kolektivních hrách spolupracovat se nesměle zapojovaly do řešení zadaných úloh a děti, které na své okolí působily agresivně svoji agresivitu při dotekových hrách zmírňovaly. S postupem času si většina dětí mnohem rychleji a snáze hledaly svoje místo v týmu při řešení zátěžových situací. Horší schopnosti adaptace (nezapojování se do aktivit, nesamostatnost apod.) vykazovaly většinou děti předškolního věku. Z tohoto usuzuji, že je nezbytně nutné s adaptací začít při nástupu dítěte do školky a zařadit tento program v každém novém školním roce. Mnohým dětem pomůže se přizpůsobit v novém kolektivu, respektovat hranice druhých, dokázat přijmout pravidla a spolupodílet se na soužití ve skupině dětí. Lze konstatovat, že výsledky z dotazníku jsou jednoznačně pro zavádění adaptačních programů i v předškolní výchově a tudíž k lepšímu začlenění dětí i porozumění druhých (Graf 1 a 2).

Nakonec jsem zhodnotila i své vnitřní pocity z celé akce a uvědomila si několik rizik, která adaptační den ve vlastní režii přinesl. Po skončení dne jsem si položila otázku, zda-li by nebylo lepší oslovit některou ze společností zabývající se zážitkovou pedagogikou. snažila jsem se co nejobjektivněji zvážit všechna „pro“ a „proti“ (Tab. 4).

Tab. 4

VLASTNÍ PROGRAM	SPECIALIZOVANÁ SPOLEČNOST
Výhody	Výhody
Dokonalá znalost prostředí	Odborný přístup proškolených lektorů
Možnost operativně změnit termín realizace projektu	Vypracování závěrečné zprávy, jejíž součástí je popis zjištěných faktů
Vytvořený osobní vztah k dětem	Review - s časovým odstupem opakovaná návštěva dětí ve školce s cílem hodnocení účinnosti projektu
Nevýhody	Nevýhody
Možná absence objektivního pohledu na jednotlivé děti	Riziko při navazování vztahu s dětmi a při nastolení atmosféry důvěry
Možná nejistota při výskytu problémové situace	Vyšší finanční náročnost
Nemožnost se zapojení do adaptačního procesu v přirozené pozici učitele	Smluvně dohodnuté pevné termíny realizace projektu

Můj subjektivní názor je takový, že výhody svěření adaptačního dne do rukou odborníků převyšují výše zmiňované nevýhody. Vzhledem k podstatně větší finanční náročnosti takového rozhodnutí je nutné se zamyslet nad otázkou, zda-li jsou rodiče schopni a ochotni se na program finančně spolupodílet a nebo je třeba hledat finanční prostředky jinde.

5 Projekt adaptace

5.1 Příprava projektu

Pokud se učitel rozhodne pro využití služeb z některých občanských sdružení, musí počítat s poměrně velkou finanční zátěží realizace celé akce. V takovém případě je vhodné celý proces adaptace předefinovat na projekt a snažit se získat finanční prostředky z grantových programů a nezatěžovat tak peněženky rodičů. Celý proces by totiž mohl ztroskotat na nemožnosti či neochotě rodičů se na akci finančně spolupodílet.

První fází projektu je jeho důkladná příprava. Příprava projektu je rozhodně jeho nejdůležitější a nejnáročnější fází. Projektový manažer, nejčastěji učitel samotný, musí dokonale zvládnout celou řadu kroků, nezbytných pro správné sestavení žádosti o finanční podporu. Celý projekt a následná žádost by se měla opírat o tři následující pilíře:

- Potřebnost projektu – jedná se o popis současného stavu. Z popisu by mělo být zřejmé, že nástup dítěte do mateřské školky přináší jistá rizika, která mohou být provázena nežádoucími sociálně patologickými jevy.
- Cíle projektu – výčet cílů by měl vzbudit u posuzovatelů projektu přesvědčení, že finanční alokace určená pro daný projekt bude vynaložena smysluplně. Mezi obecné cíle rozhodně patří prevence sociálně patologických jevů, zdravý osobnostní růst dítěte a harmonický kolektiv s minimem konfliktních situací. Kromě obecných cílů je vhodné uvést i cíle specifické, které jsou typické pro dané školské zařízení.
- Aktivita projektu – důležitou součástí je způsob jakým se výše zmíněných cílů dosáhne. U dětí předškolního věku se jedná především o soubor her, které jsou doplněny nenáročnými sezeními a hodnoceními.

5.2 Žádost o grant

Veškeré snažení je zbytečné pokud nemáme zdroj financí. V oblasti prevence sociálně patologických jevů je již od roku 2006 možné pravidelně čerpat finanční prostředky z grantového programu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy s názvem Program MŠMT I. . Do loňského roku se žádosti o finanční podporu konkrétního projektu podávaly pouze v písemné podobě. Prostředky byly distribuovány přímo z Ministerstva prostřednictvím krajských koordinátorů a to vždy jen na jeden rok. Od roku 2010 se situace podstatně změnila. Finance jsou z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy rozesílány na jednotlivé krajské úřady, kde jsou dále přerozdělovány na konkrétní projekty, dle hodnocení výběrové komise. Žádost se už také nepodává pouze v písemné formě, ale primárně se zadává přes informační systém MŠMT – IS51, kde je třeba školské zařízení zaregistrovat a poté vyplnit e-formulář žádosti. Podstatnou změnou je, že podpoření projektu je podmínováno dlouhodobým záměrem žadatele. Projekty by měly mít pětiletou udržitelnost.

Žádost o grant standardně obsahuje

- Identifikační údaje o žadateli – název a adresa subjektu, organizační forma, IČ a bankovní spojení
- Zastoupení – údaje o statutárním zástupci organizace a o osobě, která bude za realizaci celého projektu zodpovědná popřípadě o pracovním týmu , pokud se jedná o organizačně náročnější projekt
- Identifikační údaje zřizovatele - název a adresa obecního úřadu, IČO a statutární zástupce
- Název projektu – je vhodné volit názvy stručné a výstižné; je dobré, aby název projektu vystihoval obecné cíle projektu např.: Zdravá třída, Máme se rádi, Tolerance apod.
- Stručný obsah projektu – kromě výše uvedených třech hlavních pilířů projektu (potřeba projektu, cíle projektu a aktivity projektu) je v této části třeba zmínit i cílovou skupinu, způsob hodnocení projektu a termín a místo realizace.

- Supervizor – dohlíží na zdárný průběh plnění projektu a zpracovává věcnou zprávu o výkonu supervize; supervizor nemůže být stejná osoba jako realizátor programu; supervizor není součástí pracovního týmu organizace, tj. nemá s příslušnou organizací žádný pracovně právní vztah
- Rozpočet projektu – nezbytnou součástí je podrobný rozpočet projektu; při sestavování rozpočtu je nutné pečlivě prostudovat seznam tzv. uznatelných nákladů a jednotlivé položky osobně konzultovat s účetní; je třeba počítat i se spoluúčastí školského zařízení, která se běžně pohybuje od 20% do 30% z celkových nákladů projektu; vedení školy při podávání žádosti písemně stvrzuje solventnost ve vztahu ke spolufinancování realizace projektu.
- Seznam příloh – mezi nejčastější požadované přílohy patří fotokopie dokladu o udělení IČO, fotokopie zřízení bankovního účtu, čestné prohlášení o bezúhonnosti a minimální preventivní program školy

5.3 Vyúčtování a závěrečná zpráva

Realizací projektu práce projektového manažera nekončí. Čekají na něj poslední dvě části celého procesu. Vyúčtování projektu a závěrečná zpráva.

Vyúčtování projektu je třeba provést velmi pečlivě. Většinou je příjemci zaslána jen část financí z poskytnuté dotace, zhruba ve výši 70%. Zbývající část peněz je pak převeden na účet školy až po předložení vyúčtování a závěrečné zprávy. Pokud vyúčtování projektu nebude v souladu s pravidly pro žadatele, pak nejen že škola neobdrží zbytek peněz, ale bude muset celou dotaci vrátit zpět poskytovateli dotace. Prohřeškem je rovněž nedodržení termínu, do kterého je třeba vyúčtování a závěrečnou zprávu předložit. V rámci vyúčtování je třeba doložit kopie veškerých platebních dokladů a výpis z účtu o jejich proplacení. Veškeré platby musí být provedeny v době realizace projektu a musí být v souladu se schváleným rozpočtem projektu.

V závěrečné zprávě příjemce dotace popíše samotnou realizaci projektu a hodnocení dosažených cílů. Na škodu rozhodně není, pokud je součástí závěrečné zprávy i soupis následných kroků po realizaci projektu, které zvyšují efektivnost celého procesu adaptace.

6 Závěr

Ať chceme či nechceme, adaptace patří k častým doprovodným jevům v našem životě. Člověk se od svého narození potýká s víceméně podobnými situacemi, kdy je nucen si zvykat na nové, neznámé prostředí. Porodem počínaje, kdy si malý človíček zvyká na absolutně kontroverzní prostředí s porovnáním s tím, na které byl v matčině lůně zvyklý až po změny, které provázejí praktický život dospělého člověka. Lidská osobnost musí projít těžkými zkouškami, kdy se mění rodinné prostředí za školní, školní za pracovní a kdy se často mění sociální prostředí v osobním i profesním životě.

Malé dítě se se změnami vyrovnává mnohem hůře než dospělí a nebo dospělí dokáže své slabosti lépe schovat. Každopádně čím dříve si člověk osvojí fungující šablonu, jak se adaptovat na přicházející změny ve svém životě, tím více času má k dispozici, aby si daný postup zažil a osvojil a mohl ho bezpečně používat a předcházet tak nežádoucím stresovým situacím, které každou takovou změnu provázejí.

Moje práce mi umožnila utřídit si myšlenky, které mě napadaly v souvislosti s problematikou adaptace dětí a které mě provázely již delší dobu. Dokázala jsem pojmenovat konkrétní problémy, se kterými se pravidelně každý začátek školního roku setkávám, dokázala jsem si vytyčit cíle a vybrat mechaniky, kterými těchto cílů chci dosáhnout. Realizací samotného adaptačního programu jsem se ujistila, že v oblasti adaptace dětí je možné vlastním přičiněním mnohé ovlivnit. Reflexe, které jsem s postupem času získala od dětí, jejich rodičů a spolupracovníků mě utvrdily ve správnosti tohoto kroku. Mé vlastní postřehy jsou rovněž pozitivní. Děti jsou v porovnání se situacemi z předchozích let tolerantnější k ostatním dětem, pokud něco vyžadují tak nevolí násilné způsoby jak si o „to“ říci a část kompetencí v rozhodování berou přirozeně samy na sebe. Právě úbytek agresivity a posílení samostatnosti dětí v rozhodování jsou nejvýznamnějšími patrnými projevy změn v chování. Já osobně jsem od začátku školního roku řešila podstatně méně konfliktních situací a i jejich řešení bylo snazší. Doufám, že se mi podařilo nastartovat dlouhodobý proces, který povede k harmonizaci osobnosti dítěte.

Přála bych si, aby tato práce byla dostatečnou inspirací pro mé kolegyně a současně zdrojem nezbytně nutných informací, které by dalším pomohly podobné programy realizovat. Každá z nás jsme kapitánem na své lodi. Pevně věřím, že i má snaha o rozvíjení prosociálního vnímání okolí a snaha rozvíjet emoční prožitky každodenních situací u dětí, povede k tomu, že naši předškoláci dříve nebo později v důležitých životních situacích nevědomky použijí postup, který si osvojily na „Společné palubě“.

Použitá literatura

- BIDDULPH, S. *Proč jsou šťastné děti šťastné*. Praha: Portál 2006, ISBN 978-80-7367-496-0
- ERKERT, E. *Hry pro usměrňování agresivity*. Praha: Portál 2004, ISBN 80-7178-938-0
- HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha. Portál 2004, ISBN 80-7178-888-0
- HERMOVÁ, S. *Psychomotorické hry*. Praha: Portál 1994, ISBN 80-7178-139-8
- KRATOCHVÍL, S. *Skupinová terapie v praxi*. Praha: Galén 2001, ISBN 80-7262-096-7
- MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál 1994 ISBN 80-7178-853-8
- PFEFFER, S. *Rozvíjíme emoce dětí*. Praha: Portál 2003, ISBN 80-7178-764-7
- PIPEKOVÁ, J. a kol. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido 1998, ISBN 80-85931-65-6.
- PREPEKOVÁ, J. *Malý tyran*. Praha: Portál 1993-2007, ISBN 978-80-7367-271-3
- RAIS, K. V. *Rodiče a děti*. Česká grafická společnost 1909
- SHAPIRO, L. E. *Emoční inteligence dětí a její rozvoj*. Praha: Portál 2004, ISBN 80-7178-964-X
- SMITH, CH. *Třída plná pohody*. Praha: Portál 1994, ISBN 80-7178-602-0
- ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry pro zvládání agresivity a neklidu*. Praha: Portál 2002, ISBN 978-80-7367-426-7
- TRAIN, A. *Nejčastější poruchy chování dětí*. Praha: Portál 2001, ISBN 80-7178-503-2

Rejstřík pojmů

adaptace	znamená obecně přizpůsobení
adekvátní	přiměřený, odpovídající
agresivita	sklon k útočnému jednání
arteterapie	léčba malováním
elementární	základní, jednoduchý
eliminace	vytěsnění nebo odstranění
identifikace	ztotožnění
integrace	proces spojování, scelování či kumulování
intervence	vnější zásah do nějakého procesu za nějakým účelem jej ovlivnit
intinerář	chronologické sestavení údajů
konstalace	stálost, ustálenost
kontext	souvislost, spojitost
koordinátor	ten, kdo řídí jednání
méněcennost	zážitek hluboké psychické nedostatečnosti
motivace	psychický proces, vedoucí k energetizaci organismu
muzikoterapie	léčba hudbou
omnipotence	všemohoucnost, neomezená moc
optimalizace	hledání minima a maxima funkcí
periferie	okrajová část nějakého většího celku
periodický	časové údobí
prevence	znamená soustavu opatření, která má předcházet nežádoucímu jevu
prosociálnost	chování a jednání člověka zaměřené ke prospěchu ostatních lidí
rehabilitace	snaha o navrácení
review	proces hodnocení

schéma	znázornění hlavní struktury
solventnost	schopnost dostát závazkům
stimulující prostředí	podnětné prostředí
stresor	mimořádně silný podnět, přicházející z vnějšího prostředí
supervizor	jedinec, který vykonává dohlížejší funkci podle vymezeného kontrolního procesu
voiceterapie	práce s hlasem